

Amsterdam, 17 mei 2013

Aan: Vaste Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
cc. Vaste Commissie voor Economische Zaken,

Betreft: MVO in de beleidsnota "Wat de wereld verdient: Een nieuwe agenda voor hulp, handel en investeringen"

Geachte leden van de Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

In verband met het Algemeen Overleg over de beleidsnota "Wat de wereld verdient" op 23 mei a.s. geeft het MVO Platform¹ hieronder een reactie op de visie op MVO die uit de nota spreekt. Het MVO Platform is positief over enkele aspecten uit de nota. Andere roepen vraagtekens op. Het ontbreken van MVO in het gedeelte over economische diplomatie is incoherent.

MVO-prestaties overschat

Hoewel de minister in paragraaf 3.4.4. erkenning toont voor risico's in productieketens en stelt dat "actie" nodig is, overheerst op andere plaatsen in de nota tevredenheid: "ons bedrijfsleven heeft internationaal een goede reputatie, ook als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen" (p. 8), en "Handel 'helpt' waar ... [dit]...gepaard gaat met maatschappelijke verantwoord ondernemen" (p. 15). In de beantwoording van de feitelijke vragen worden aan MVO effecten toegeschreven zoals een eerlijke verdeling van welvaart², efficiënt gebruik van grondstoffen³ en verkleining van de ecologische voetafdruk⁴.

Dit is uiteraard een einddoel, maar geen beschrijving van de actuele situatie. Een beperkt aantal koploperbedrijven scoort inderdaad goed in bepaalde ranglijsten, maar tegenover deze ranglijsten staan even zoveel onderzoeken die de goede uitkomsten aanzienlijk relativeren. Vaak hebben bedrijven MVO-beleid maar blijft de implementatie ervan achter,⁵ of "MVO-beleid" blijkt slechts uit een zeer beperkt aantal aspecten te bestaan. Lastige, maar belangrijke issues - met name in de keten - worden slechts door een klein percentage bedrijven actief aangepakt.⁶ Het gaat nog altijd om een minderheid van de bedrijven die op enigerlei gebied MVO toepast.⁷

Het MVO Platform benadrukt dat MVO een proces is dat nooit af is, en waarin met een breed palet aan aspecten rekening gehouden moet worden, ook in de keten. Zeker bij internationaal ondernemen, is eerst en vooral het doel om binnen wetgeving en internationaal normenkader te opereren volgens het *do no harm*-principe. Daar ligt voor veel bedrijven nog een grote uitdaging. Slechts een kleine groep (vaak kleine) bedrijven, zoals "grensverleggers" die MVO Nederland in de schijnwerper plaatst⁸ gaat verder en levert naast de basisvoorwaarden van *do no harm* een positieve bijdrage: *do good*. Dit geldt echter lang niet voor alle bedrijven.

¹ Het MVO Platform is een netwerk van 31 [maatschappelijke organisaties en vakbonden](#) actief op het terrein van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. In het [Referentiekader MVO](#) beschrijft het MVO Platform wat zij verstaat onder MVO.

² Vraag 27

³ Vraag 171. Wij wijzen erop dat de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen weliswaar een ambitieus milieubeleid aanbevelen, maar geen specifieke duurzaamheidsprestaties voorschrijven.

⁴ Vraag 59.

⁵ Recent onderzoek van OEKOM research, een gezaghebbend Duits onderzoeksbureau voor duurzaam beleggen, zie onder meer:

<http://www.duurzaambedrijfsleven.nl/53040/multinationals-falen-in-uitwerking-duurzame-ambities/>

⁶ NCDO, in samenwerking met de Vrije Universiteit, constateert dat energiebesparing het meest wordt toegepast. Slechts 10% van de bedrijven stellen MVO-eisen aan leveranciers. Zie:

<http://www.ncdo.nl/sites/default/files/Hoofdstuk%2016%20MVO%20in%202011.pdf#overlay-context=pers>

⁷ Voornoemd onderzoek van NCDO stelt dat slechts 48% van de 1164 onderzochte bedrijven op enig terrein aan MVO doen. Ook recent onderzoek van KPMG onder 50 middelgrote bedrijven laat zien dat MVO van weinig belang wordt geacht voor succes. KPMG stelt dat bedrijven hierdoor belangrijke trends missen.

<http://www.kpmg.com/NL/nl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/PDF/Regio/Teelens-op-de-toekomst.pdf>

⁸ <http://h2ollandwater.verlegtgrenzen.nl/participants/>

Dutch Good Growth Fund en MVO

Bij overheidssteun aan bedrijven dienen MVO-voorwaarden te worden gesteld. Het is daarom vanzelfsprekend, en conform de motie Slob⁹ dat de nota aangeeft steun uit het Dutch Good Growth Fund (DGGF) te binden aan criteria gebaseerd op OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles (p 32). Het komt er nu op aan hoe dit in praktijk gebracht wordt.

Het MVO Platform benadrukt dat de implementatie van MVO-voorwaarden gaat om **een combinatie van harde minimumvoorwaarden en een procesbenadering** waarbij het bedrijf duidelijk maakt hoe risico's of misstanden - met name in de keten - opgespoord en aangepakt worden¹⁰. De minister lijkt deze visie te delen. Bij de financiering van zuidelijke bedrijven uit het DGGF zal de procesbenadering voorop staan, gecombineerd met flankerend beleid waarmee bedrijven worden ondersteund bij de ontwikkeling van hun MVO-beleid.

Minder positief zijn we over de bijzin over MVO-voorwaarden "waarbij de administratieve lasten tot een minimum worden beperkt". Het aantoonbaar maken van een *due diligence* proces¹¹ brengt de nodige inspanning, inclusief administratie, met zich mee. Dit hangt af van het soort bedrijfsactiviteiten en van de mate waarin het bedrijf MVO-processen al in de bedrijfsvoering heeft geïntegreerd. Juist **van bedrijven die minder ver gevorderd zijn, of die opereren in risicosectoren moet meer inspanning worden verlangd**. Rapporteren over *due diligence* moet uiteindelijk een vanzelfsprekend onderdeel van de bedrijfsvoering worden. De overheid dient dit niet af te doen als "administratieve last".

De uitvoering van het DGGF wordt buiten het ministerie belegd (p. 33). Dit roept de vraag op hoe de uitvoering van de MVO-voorwaarden wordt gewaarborgd. Het ministerie dient in ieder geval **onafhankelijk toezicht te organiseren op de uitvoering, de MVO-voorwaarden in lijn te brengen met die van het overige buitenlandinstrumentarium en transparantie over de uitvoering te garanderen. Het niet naleven dient consequenties te hebben**.

Voor alle financiële steun aan bedrijven vanuit ontwikkelingsbudget geldt dat naast MVO-voorwaarden ook ontwikkelingsimpact een basisvoorwaarde is. Dit gaat uiteraard ook op voor het Dutch Good Growth Fund: heldere criteria voor de ontwikkelingsrelevantie zijn nodig, dit is niet hetzelfde als MVO-voorwaarden.

Aanpak risico sectoren

Terecht erkent de minister de risico's in vele productieketens. Nadere stappen zijn nodig om bedrijven te bewegen tot *due diligence* in de keten. De minister wil daarom convenanten afsluiten met de betreffende sectoren. Het MVO Platform bepleit een structurele aanpak die verder gaat dan het ad hoc reageren op misstanden die aan het licht komen. Of deze convenanten hierin voorzien is afhankelijk van randvoorwaarden.

- De convenanten dienen **transparant te zijn en niet vrijblijvend**. Ook over de deelnemende bedrijven, de naleving en de resultaten moet openheid bestaan.
- Bij het maken van afspraken dienen **stakeholders betrokken** te worden. Een **route voor slachtoffers om verhaal te halen** moet deel uitmaken van de plannen.
- Er dient **toezicht te zijn op de naleving** van deze convenanten. Bedrijven die de afspraken niet nakomen zouden daarvan de **consequenties** moeten ondervinden zoals uitsluiting van overheidssteun of deelname aan handelsmissies.

⁹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33410-48.html>

¹⁰ Zie ook het commentaar van het MVO Platform op de IMVO kaders: http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3936-nl

¹¹ *Due diligence* betekent dat bedrijven er alles aan moeten doen om schendingen op het gebied van milieu, arbeid en mensenrechten binnen het bedrijf en haar bedrijfsrelaties te voorkomen, en waar schendingen zich voordoen zich inspannen om de situatie op te lossen en slachtoffers te compenseren. *Due diligence* behelst volgens de UN Guiding Principles de volgende stappen: analyseren, integreren, monitoren en communiceren. De UN Guiding Principles zijn in de OESO-richtlijnen geïntegreerd.

MVO en economische diplomatie

Incoherent en daardoor ronduit teleurstellend is het feit dat MVO niet terugkomt in hoofdstuk 3.5. In paragraaf 3.5.2. wordt MVO niet als vast onderdeel van de agenda van handelsmissies en bij economische diplomatie genoemd. Dit is in tegenspraak met eerdere uitlatingen zoals de kamerbrief over duurzame handelsmissies en het AO over handelsmissies van 14 maart j.l.¹² waarin de minister stelt dat zowel bij de voorbereiding, de deelnemersbijeenkomst, als tijdens de missie zelf aandacht wordt besteed aan MVO.

MVO diplomatie moet geïntegreerd deel uitmaken van politieke en economische diplomatie. MVO-diplomatie is ook een noodzakelijke aanvulling op de eerder genoemde convenanten: verbetering in productieketens blijkt vaak pas mogelijk als alle actoren meewerken. MVO dient daarom deel te zijn van diplomatiek overleg en handelsmissies en mag dan ook niet in dit deel van de nota ontbreken.

Maatschappelijk middenveld

Het MVO Platform is positief over de erkenning van de minister voor de rollen die het maatschappelijk middenveld speelt. Daaronder valt ook de signalerings- en waakhondfunctie van maatschappelijke organisaties ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze rol wordt niet alleen mondiaal gespeeld zoals de nota beschrijft, maar ook specifiek voor het Nederlands bedrijfsleven en het Nederlands beleid. De Nederlandse overheid heeft in divers overheidsbeleid het "toezicht" op MVO in feite bij het maatschappelijke organisaties neergelegd.¹³ Het MVO Platform benadrukt dat het toezicht op de naleving van MVO-criteria in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de overheid is. De rol van maatschappelijke organisaties is complementair. Het ontbreekt in deze nota aan concrete perspectieven hoe de minister deze rol wil ondersteunen en financieren. Wij verzoeken de Kamer aan te dringen op concretisering en stellen voor dat dat onder meer gebeurt door het reserveren van een percentage van het bedrijfsleven instrumentarium (ODA en non-ODA).

Wij zijn graag bereid aanvullende informatie te geven.

Met vriendelijke groet,

Namens het MVO Platform,

Suzan van der Meij (06-12271726)

Gisela ten Kate

¹² <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/12/17/kamerbrief-over-duurzame-handelsmissies.html>.

Ongecorrigeerd verslag AO 14 maart:

http://www.tweedekamer.nl/ao_repo/buhaos/20130314_Handelsmissies%20en%20exportpromotie.pdf Ploumen:

"Er is niet nadrukkelijk naar gevraagd, maar ik zeg toch dat de criteria op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen in alle missies een belangrijke rol spelen, in alle fases, dus zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering als bij datgene wat wel de aftersales wordt genoemd."

¹³ Internationale sociale criteria Duurzaam Inkopen: "Allen die een belang hebben bij naleving van de normen, daarin begrepen maatschappelijke organisaties uit Nederland en uit de landen waar de productie plaatsvindt, kunnen bij de opdrachtnemer een signaal afgeven wanneer zij problemen waarnemen met het implementeren van de normen in de keten. Deze signalen kunnen gebaseerd zijn op onderzoek van een maatschappelijke organisatie of op publiek beschikbare bronnen. Het is raadzaam dat ook de opdrachtgever en het eventuele keteninitiatief worden geïnformeerd". Buitenlandse Zaken (2009) Kamerbrief. Uitwerking internationale sociale criteria Duurzaam Inkopen. PDI 2009037807

OS Bedrijfsleveninstrumentarium: "Maatschappelijke organisaties kunnen signalen van onverantwoord ondernemen bij de desbetreffende uitvoeringsorganisatie of het Nationaal Contactpunt voor de OESO Richtlijnen melden. Uitvoeringsorganisaties dienen elke melding te onderzoeken en mij daarover te informeren. Indien zicht op verbetering uitblijft, zullen uitvoeringsorganisaties hieraan consequenties verbinden". Buitenlandse Zaken (2012) Kamerbrief. Toelichting op het OS-bedrijfsleveninstrumentarium. DDE 168/2012